

ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΙΣ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Γ. Ζ. ΔΗΜΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Φ Τ Λ Δ Ο Ν Ε Β Δ Ο Μ Α Δ Ι Α Ι Ο Ν
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΝ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΝ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ
Γ. ΣΠ. ΜΑΚΡΗΣ

ΤΑ ΗΘΗ

Ότι ομολογουμένως τὰ ἤθη παρ' ἡμῖν ἤρχισαν νὰ ἐκλύωνται καὶ οἱ ἠθικοὶ δεσμοὶ νὰ χαλαρῶνται καὶ ἡ προτέρα οἰκογενειακὴ καὶ κοινωνικὴ αὐστηρότης νὰ ἐκπίπτῃ, τοῦτο οὐδὲ νέον εἶναι, οὐδ' ἀμφισβητήσιμον. Διερχόμεθα ἠθικὴν κρίσιν μᾶλλον ἢ οἰκονομικὴν.

Αἱ ἐφημερίδες ἀπὸ μακροῦ ἤδη συνεζήτησαν τοσοῦτον πολὺ καὶ τοσοῦτον ἐνίοτε ἀδεξίως τὸ περὶ οἰκογενειακῆς τιμῆς ζήτημα καὶ τὸ περὶ διαζυγίων καὶ σκανδάλων κλπ. ὥστε καὶ ἐκ μόνου τοῦτου ἠδύνατό τις νὰ ἐννοήσῃ ὅτι ἡ οἰκογενειακὴ καὶ κοινωνικὴ ἠθικὴ παρ' ἡμῖν διέρχεται κρίσιν, ἥς ἄνευ οὐδ' ἤθελε κλῆν ἐπιτραπῆ τοιαῦτα ζητήματα μετ' ἀναίδους πολλάκις ἐλευθερίας νὰ συζητῶνται οὕτω δημοσίᾳ.

Τὸ θέατρον ἰδίᾳ, κατὰ τὰ δύο τελευταῖα ἔτη, ὑπῆρξεν ἡ μεγάλη καὶ ὑψηλὴ ἔδρα ἀπὸ τῆς ὁποίας ἐξητάσθησαν καὶ ἀνελύθησαν παντοιοτρόπως τὰ τοιαῦτα ζητήματα, κατὰ τὰς ἰδέας τοῦ Σοπεργάουερ, τοῦ Σούδερμαν, τοῦ Σαρδού ἢ τοῦ Νορδάου· τὰ δὲ πλεῖστα τῶν μέχρι τοῦδε ἀναριθμηθέντων ἐπὶ τῆς σκηνῆς δραματικῶν ἔργων, κυρίαν αὐτῶν θέσιν, ἀποκλειστικὸν ἀντικείμενον εἶχον, κατὰ τὴν εἰλικρινεστάτην ἀνάλυσιν χρονογράφου τινὸς καθημερινῆς ἐφημερίδος, («α'») τὴν μέχρι τῆς σαρκὸς ἀπογύμνωσιν τοῦ οἰκογενειακοῦ ἀσύλου· «β'») τὴν πλήρη καὶ τελείαν διδασκαλίαν τοῦ πῶς ἀπατᾶται ὁ σύζυγος, τοῦ πῶς ὑπείσπυρεται ὁ ἐραστής, τοῦ τί δόλους πρέπει νὰ ἐφευρίσκῃ ὁ τελευταῖος οὗτος καὶ ἡ σύζυγος· «γ'») τὴν παροχὴν εὐμεθέδου καὶ προχείρου ὁδηγοῦ εὐκοπωτέρας καταδολιεύσεως τῆς συζυγικῆς πίστεως καὶ ἀποπλανήσεως κούφης γυναικός, ἢ μὲ μίαν λέξιν «ὁδηγοῦ μοιχείας» καὶ «δ'») τὴν γελοιοποίησιν τοῦ συζύγου καὶ τὴν ἀποθέωσιν καὶ ἐξιδανίκευσιν τοῦ ἐραστοῦ». Αὐτὴ δὲ ἡ ὑποδοχὴ, ἥς ἔτυχον ἐν Ἀθήναις τὰ ἔργα ταῦτα, ἀμαρτυρεῖ τὴν κρίσιν, ἣν διέρχεται ἡ Ἀθηναϊκὴ κοινωνία ὁλόκληρος, τὴν ζύμωσιν ἐν ἣ εὐρίσκειται, τὸ μεταίχμιον ἐν ᾧ ἱσταται,

ἀγνοοῦσα πῶς νὰ στραφῇ, κλίνουσα ἐντεῦθεν, κλίνουσα ἐκεῖσε καὶ ἐν τῷ μέσῳ πάντοτε ἱσταμένη, ἀκούουσα τὰς θεωρίας τῶν μὲν, ἐνωπιζομένη τὰς τῶν ἄλλων, καὶ βραδέως βαίνουσα εἰς τὴν κρίσιν καὶ ἐκλογὴν.»

«Κρίσιν καὶ ἐκλογὴν», ἀλλοίμονον! Ἡδύνατό τις μᾶλλον νὰ εἴπῃ «ἐκλυσιν καὶ διαφθοράν!»

Θεωρεῖται τοιαῦτα περὶ οἰκογενειακῆς τιμῆς, περὶ φιλίας, περὶ συμπεριφορᾶς τῆς γυναικός, περὶ δικαιωμάτων τοῦ ἕξω τοῦ γάμου ἔρωτος, ἐν κοινωνίᾳ ἀπλάστῳ καὶ ἀμορφῶτῳ, ὡς ἡ ἰδικὴ μας, «εἶναι ὀλητήρια ἰσχυρότερα τοῦ κευρᾶρ ἢ τοῦ πρωτοσικκοῦ ὀξέος».

Οὕτω διαφθείρεται ἡ πρωτεύουσα, κατὰ τὸ ὀλητήριον τῆς διαφθορᾶς μεταδίδεται καὶ εἰς τὰς ἐπαρχίας ὀλίγον κατ' ὀλίγον, καὶ τὰ ἤθη τὰ ἀγὰ τῶν πατέρων μας κλονίζονται, καὶ οἱ ἠθικοὶ δεσμοὶ τῆς οἰκογενείας χαλαροῦνται, καὶ ἡ τῶν ἠθῶν αὐστηρότης ἐν τῇ κοινωνίᾳ χάνει καθ' ἐκαστὴν ἔδαφος.

Τὰ μυθιστορήματα ἔδωκαν κατὰ πρῶτον τὴν θλιβεράν ταύτην ὄψιν πρὸς πᾶν ὅ,τι ἀνεμῆνον καὶ ἐκλυτον· ἡ μίμησις ἀφ' ἑτέρου τῶν τοῦ ψευδοπολιτισμοῦ διεφθαρμένων ἠθῶν· καὶ τέλος αἱ κεναὶ θεωρεῖται ἀπίστων καὶ ἀσεβῶν φιλοσόφων, ὑλιστῶν καὶ ἀθεϊστῶν, αἵτινες μετ' ἀλαζονείας ἐγένοντο ἀσπασταὶ ἐνταῦθα, ὡς τὴν νέον καὶ μέγα.

Ὁ λαὸς εἶχεν ἀνάγκην διδασκαλίας, διδασκαλίας τοῦ εὐαγγελίου καὶ τοῦ χριστιανισμοῦ, ἀλλ' οἱ ἄμβωνες εἰσῆγον καὶ τὸ κήρυγμα δὲν ἠκούετο, εἰς δὲ τὴν σιγὴν ταύτην τῆς Ἐκκλησίας ἐλάλησαν οἱ διδάσκαλοι τῆς διαφθορᾶς καὶ τῆς ἀπιστίας, τὸ μυθιστόρημα καὶ τὰ ἀθεϊστικὰ ἔργα, ἢ ἀπομίμησις ἐνὸς πορνικοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῶν ἠθῶν τὸ μεθυστικὸν ἄρωμα.

Μετὰ τὴν ἐκ τῆς τετρακοσιετοῦς δουλείας ἐξανάστασιν τοῦ ἔθνους, ἡ Ἐκκλησία καὶ ἡ Παιδεία καὶ ἡ Δικαιοσύνη ὤφειλον νὰ τὸ χειραγωγῶσιν εἰς ἓνα χριστιανικὸν πολιτικὸν ἔθνος, ἀντάξιον τῶν μεγάλων προγόνων καὶ τῶν μεγάλων πατέρων, ἐμπνεόμενον ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ Εὐαγγελίου καὶ ἀπὸ τὴν χριστιανικὴν φι-

λοσοφίαν τῶν Πατέρων καὶ τὴν ἑλληνικὴν φιλοσοφίαν τῶν Προγόνων, καὶ καθοδηγούμενον ἀκόμη ἀπὸ τὴν πρακτικότητά τῶν θετικωτέρων καὶ υγιειντέρων ἀρχῶν τοῦ αἰῶνός μας. Ἀντὶ τούτων ὅμως ἡ ἀπίστια καὶ ἡ ἡμιμάθεια καὶ ἡ συναλλαγὴ ἐξεφάθισαν καὶ διέφθειραν τὰ ἤθη ὑπὸ τὴν ἀδιαφορίαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν ἐνοχον ἐγκληματικότητά τῆς Πολιτείας. Καὶ οὕτω ἡ διαφθορά, ἰδίως εἰς τὰς μεγάλας πόλεις, ὑπενόμευσε τὸ καθεστῶς τῆς προτέρας αὐστηρᾶς ἠθικότητος, καὶ τὸ ἐγκλημα ὕψωσεν ἀγέρωχον τὴν κεφαλὴν, ὥστε ἐν τῇ βαθμίδι τῆς ἐγκληματικότητος νὰ κατέχη τὸ ἔθνος ἡμῶν μίαν τῶν πρώτων θέσεων, ἐνῶ ἀφ' ἑτέρου ἡ ἀρκετὰ περιεφρονήθη καὶ οἱ ναοὶ ἤρειμύοντο εὐλαβῶν λατρευτῶν. Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῆς διαφθορᾶς ταύτης ἠνοιξε τὸ χάσμα τῆς χρεωκοπίας καὶ τῆς ἀτιμώσεως τοῦ ἔθνους, καὶ σήμερον, ἐνῶ θὰ προσεδόκα τις τὴν ἐπούλωσιν, τὸ χάος χαίνει καὶ μάλιστα ὀλεθρῶς εὐρύνεται καὶ μετ' ἀπελπισίας ἀφίνει πᾶς πονῶν πολίτης κραυγὴν κινδύνου, ματαίως διερωτῶν: «Πῶς βαίνομεν;»

Βαίνομεν βεβαίως εἰς τὸν ὀλεθρον, τὸν ἠθικὸν καὶ οἰκονομικόν, τὸν οἰκογενειακὸν καὶ κοινωνικόν, τὸν ἔθνικόν ἐν γένει ὀλεθρον. Ἡ Ἐκκλησία δὲν φαίνεται δεικνύουσα σημεῖα ζωῆς καὶ δράσεως, ἡ Παιδεία δὲν ἔσχευε τὴν ἠθοπλαστικὴν καὶ μορφωτικὴν δύναμιν, καὶ ἡ Δικαιοσύνη γίνεται μᾶλλον τῆς ἀδικίας ἢ δημιουργός. Ἀρχοντες δὲ καὶ ἀρχόμενοι, κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ συμφορῶμεθα πάντες ἀναμίξ ἐν τῷ αὐτῷ ὀλέθρῳ, ὅστις ἐπαπειλεῖ πάντας ἐπίσης καὶ τὸ ἔθνος καθόλου.

Οὕτε αἱ διαλαλούμεναι μεταρρυθμίσεις, οὕτε ἡ ψήφισις ἐκατοντάδων νόμων, οὕτε τῶν πολιτικῶν προγραμμάτων αἱ ὑποσχέσεις δύνανται νὰ σταματήσωσι τὴν κερτημένην ταχύτητα, μεθ' ἧς εἰς τὸ χαίνον βράθρον φερόμεθα. Ἐπουλώσεις πλέον καὶ ἐμβλαδέματα δὲν ἰσχύουσιν, ἀλλὰ τὸ σχίσμα γίνεται μείζον, καὶ μόνον βίβλική τις ἐγγχείρισις ἠδύνατο τὴν γάγγραιναν νὰ προλάβῃ πῶς ὅμως ὁ μέγας ἀναμορφωτής, ὅστις χρειάζεται ἵνα ἐκ βάθρων